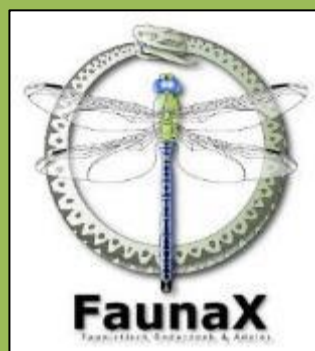

2019

Natuurtoets

Zandafgraving Panhuyspoel, fase 2 & 3 Inclusief nader onderzoek

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Natuurtoets Zandafgraving Panhuyspoel, fase 2 & 3 Inclusief nader onderzoek

Gorredijk, juni 2019

In opdracht van:

Enviso

Contactpersoon:

Mw. G. van Horssen

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk en rapportage:

Mw. W. Pronk & Jelmer Groen

Autorisatie:

Dhr. E.P. de Boer

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

Bureau FaunaX (2019). Natuurtoets Zandafgraving Panhuyspoel, fase 2 & 3 inclusief nader onderzoek. Rapport 18131

Bureau FaunaX, Gorredijk.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Onderzoeksopzet	2
1.4	Karakteristiek plangebied en planvoornemen.....	3
2	RESULTATEN QUICKSCAN	5
2.1	Flora.....	5
2.2	Vogels	6
2.2.1	Jaarrond beschermde vogelnesten	6
2.2.2	Overige (broed)vogelsoorten.....	6
2.3	Vissen	6
2.4	Amfibieën	7
2.5	Reptielen.....	7
2.6	Ongewervelden	7
2.7	Zoogdieren	8
2.7.1	Vleermuizen	8
2.7.2	Waterspitsmuis	8
2.7.3	Marterachtigen.....	8
2.7.4	Overige zoogdieren	9
2.8	Natura 2000.....	9
2.9	Houtopstanden	10
2.10	Overige gebiedsbescherming (niet Wnb)	10
3	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	14
3.1	Overzicht beschermde soorten	14
3.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	14
3.2.1	Vogels	14
3.2.2	Grote modderkruiper	15
3.2.3	Heikikker	15
3.2.4	Gevlekte witsnuitlibel	15
3.2.5	Waterspitsmuis	15
3.2.6	Vleermuizen	15
3.2.7	Zorgplicht	16
3.2.8	Gebiedsbescherming – Natura 2000.....	16
3.2.9	Houtopstanden	16
3.2.10	Overige gebiedsbescherming.....	17

3.3	Overzicht vervolgstappen.....	17
4	RESULTATEN NADER ONDERZOEK	18
4.1	Inleiding	18
4.2	eDNA-onderzoek	18
5	LITERATUUR EN BRONNEN.....	19
	BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
5.1	Wnb Soortbescherming.....	- 1 -
	Vogels en verstoring	- 1 -
	Vrijgestelde soorten provincie Fryslân.....	- 1 -
	Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
5.2	Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
	Natura 2000-gebieden	- 3 -
5.3	Wnb Houtopstanden	- 3 -
5.4	NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur.....	- 3 -

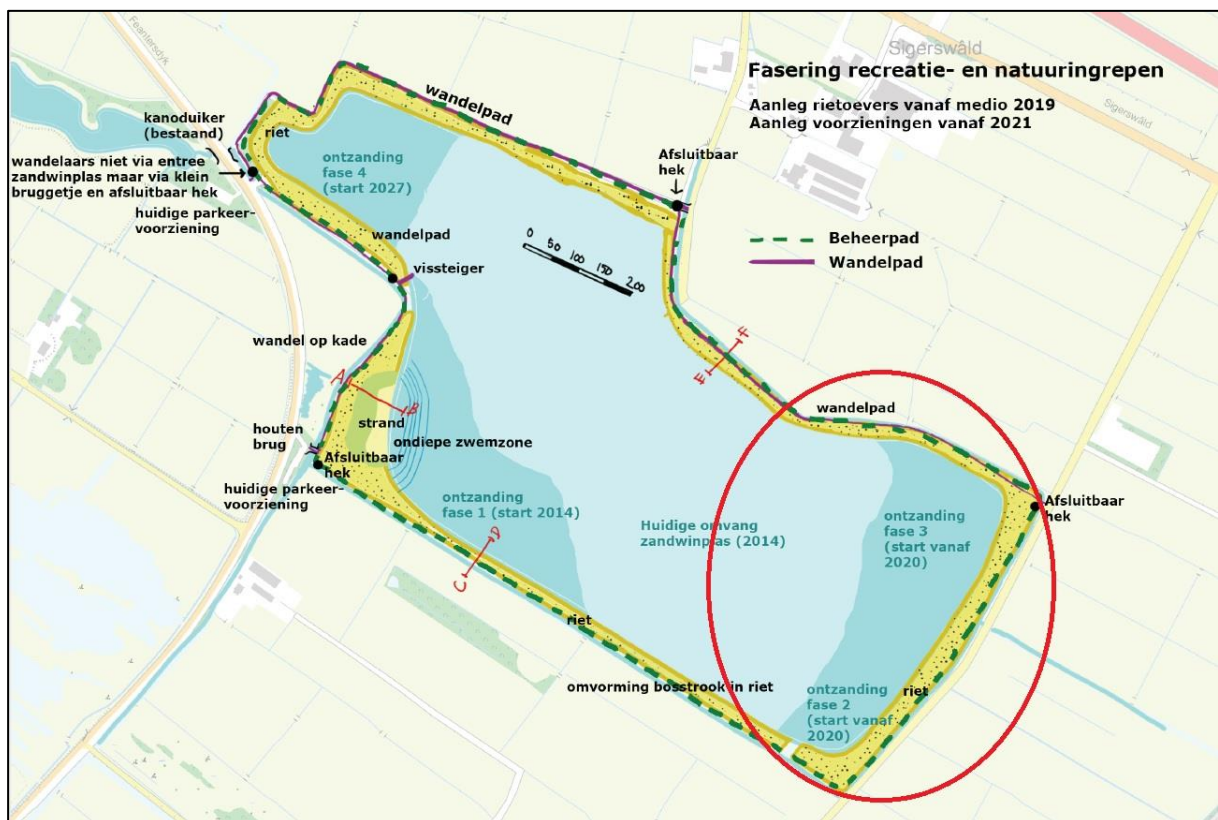
1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De zandwinning in de zandwinlocatie Panhuyspoel aan de Feantersdyk nabij Eernewoude, zal worden uitgebreid. In het kader hiervan zal een nieuw deel van de oever, in dit geval de oostzijde van de plas, worden afgegraven ten behoeve van zandwinning.

Ruimtelijke plannen moeten worden beoordeeld op uitvoerbaarheid, onder meer in relatie tot de natuurwetgeving. Voor meer informatie over de Wet natuurbescherming en de handelwijze wordt verwezen naar Bijlage I.

Zo moet worden onderzocht of als gevolg van de uitvoering van het plan sprake is van effecten op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden (Natura 2000), alsook in het kader van houtopstanden. Om hierin inzicht te krijgen wordt in eerste instantie een ecologische quickscan uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt een inschatting gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer van het project aanwezige beschermde natuurwaarden en de effecten van de voorgenen plannen op deze waarden. Onderhavige rapportage geeft de resultaten van deze quickscan weer.

Figuur 1.1. Panhuyspoel, waarbij het onderzochte deel van fase 2 en 3 rood is omcirkeld. Bron: www.bing.com/maps.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied (biotopen van) onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten voor?
2. Komen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde natuurgebieden voor?
3. Wat zijn de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze beschermde natuurwaarden en -gebieden, zowel tijdens de realisatie als na afloop hiervan?
4. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
5. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

1.3 Onderzoeksopzet

Soorten

In opdracht van de Envisio Ingenieursbureau heeft Bureau FaunaX het planvoornemen door middel van een ecologische quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Deze quickscan heeft bestaan uit een bureaustudie en een veldbezoek gebaseerd op ecologisch inzicht (*expert judgement*). Een ecologische quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek en is bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of natuurgebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op dinsdag 25 september 2018 en vond plaats onder goede weersomstandigheden (half bewolkt, 13°C, windkracht 2 uit het zuidwesten). Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied, waarbij is gelet op de aanwezigheid van (sporen van) beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

Gebieden - Natura 2000

Behalve dat onderzocht wordt welke soorten zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen voorkomen, wordt ook gecontroleerd of er sprake kan zijn van negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt middels een grove analyse op basis van de geplande werkzaamheden en de relevante afstand tot de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming worden ook houtopstanden beschermd. Er wordt gecontroleerd in welke mate er sprake is van kap en of hier een meld- en/of herplantplicht aan de orde kan zijn.

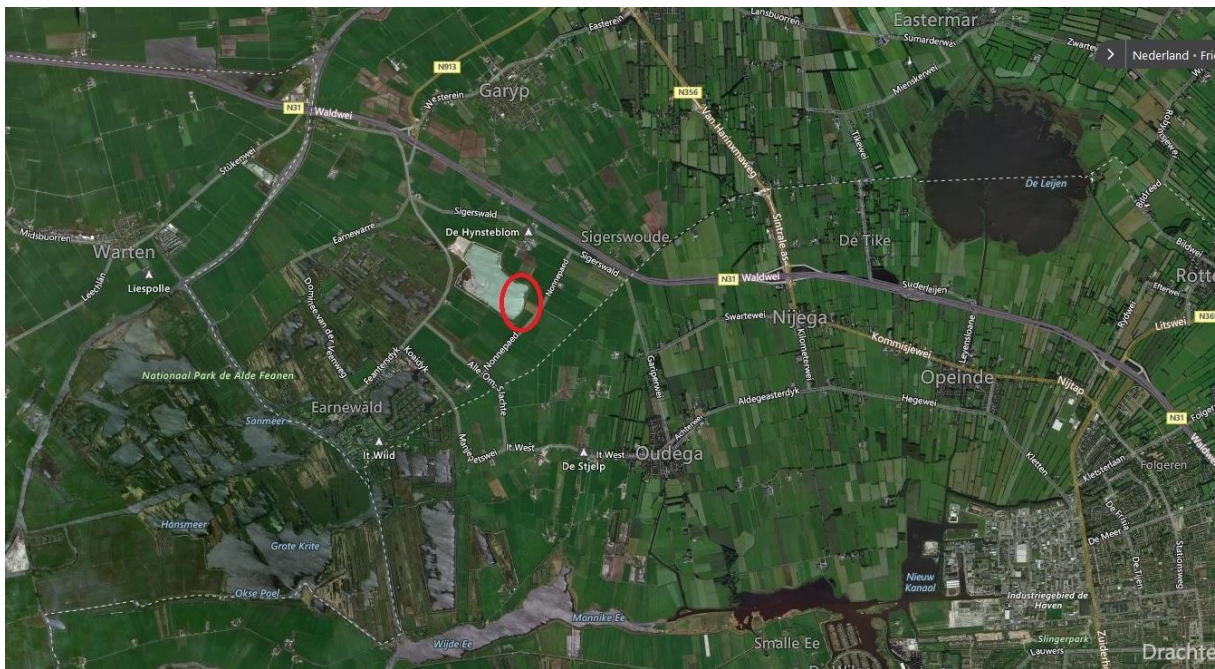
Overige gebiedsbescherming

Naast de Wet natuurbescherming zijn er nog meer regelgevingen die ingaan op het beschermen van de natuur in Nederland. Dit zijn veelal provinciale stukken, al dan niet als uitvoeringsorgaan vanuit rijksbeleid. Het gaat hierbij om regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur, ganzengedooftgebieden en weidevogelgebieden. Deze toetsing stipt kort aan of er sprake kan zijn van een conflict tussen de provinciale regelgevingen en het geplande initiatief.

1.4 Karakteristiek plangebied en planvoornemen

De Panhuyspoel ligt nabij Eernewoude aan de Feansterdyk in de gemeente Tietjerksteradeel. Het plangebied wordt gevormd door de oever van de Panhuyspoel, de naastliggende brede sloot (Panhuysvaart) en de aangrenzende weilanden tot aan het Nonnepaed aan de oostzijde van de poel. De begroeiing bestaat vooral uit grassen en kruiden en betreft hier en daar opslag van struiken en bomen.

Het planvoornemen bestaat uit het afgraven van de zandbodem ten behoeve van zandwinning. Figuur 1.2 geeft de ligging van het plangebied in het landschap weer en figuur 1.3 geeft een impressie van het plangebied zelf.

Figuur 1.2. Ligging van het plangebied (rode kader) nabij Eernewoude. Bron: www.bing.com/maps.

Figuur 1.3. Impressie van het plangebied

2 RESULTATEN QUICKSCAN

2.1 Flora

De flora van het plangebied bestaat uit planten die voedselrijke omstandigheden indiceren en verdragen. Dominant staat vooral Engels raaigras op landstrook gelegen tussen de Panhuyspoel en de omliggende Panhuysvaart. Ook de agrarische percelen bestaan uit Engels raaigrasland. Er werden kruiden aangetroffen als akkerdistel, perzikkruid, koninginnekruid, moerasandoorn, grote engelwortel, vogelwikke, duizendblad, sint Janskruid, blauw glidkruid, ridderzuring en gele lis. Het struweel en boomopslag bestaat uit vlier, diverse soorten wilg, zwarte els en crab appel. De laatste is een gecultiveerde soort, die kleine appeltjes draagt. Er staan meerdere exemplaren van twee varianten, één met rode en één met gele appeltjes (zie figuur 2.1). Het is geen beschermde soort.

In het water van de Panhuyspoel bevindt zich weinig watervegetatie. Op een paar locaties bevindt zich een ijle rietvegetatie. In de sloot aan de andere zijde van de landstrook tussen de poel en de Panhuysvaart bevindt zich wel veel water- en oevervegetatie. Hier werden soorten aangetroffen als pijlkruid, witte waterlelie, mannagras en brede waterpest.

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen, noch het geschikte biotoop hiervoor. De onder de Wnb beschermde plantensoorten stellen veelal kritische eisen aan hun standplaatsen. Aan deze voorwaarden wordt binnen het plangebied niet voldaan. De aanwezigheid van beschermde plantensoorten en effecten op deze soorten ten gevolge van de werkzaamheden kunnen hierdoor worden uitgesloten.

Figuur 2.1. Beide soorten crab appels.

- De aanwezigheid van beschermde flora in het plangebied wordt uitgesloten op grond van het ontbreken van geschikte standplaatsen voor deze soorten.

2.2 Vogels

2.2.1 Jaarrond beschermde vogelnesten

Nesten van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn (cat. 1 t/m 4), bevinden zich over het algemeen in volgroeide bomen en bossen, als het gaat om ooievaarsnesten of horsten van roofvogels. Nesten van soorten als gierzwaluw, huismus of kerkuil worden over het algemeen aangetroffen in bebouwing. Deze ontbreekt binnen het plangebied. Aan de zuidrand van de Panhuyspoel bevinden zich enkele volwassen zwarte elzen, maar hierin werden geen roofvogelhorsten waargenomen. Er werd wel een paartje buizerds cirkelend gezien, maar hun nest hebben zij blijkbaar op een andere locatie.

Nesten van soorten uit categorie 5 zijn uitsluitend jaarrond beschermd indien zwaarwegende ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een kolonie boerenzwaluw, die in de wijde omtrek geen andere boerderijen tot zijn beschikking heeft, om een nieuwe nestplek te maken. Een dergelijke situatie is hier niet aan de orde. Tijdens het veldbezoek werden torenvalk, pimpelmees en grote bonte specht waargenomen, alle soorten van categorie 5 van de lijst jaarrond beschermde soorten. Aangezien er in de directe omgeving ruim voldoende alternatief is, ofwel geen nesten zullen worden aangetast, is een beschermde status voor deze soorten hier niet aan de orde.

2.2.2 Overige (broed)vogelsoorten

Andere vogelsoorten die tijdens het veldbezoek werden waargenomen waren onder andere zwarte kraai en roek, die van het plangebied gebruik maakten als foerageergebied. Tevens werden een waterral, oeverloper en staartmezen gehoord. Deze soorten kunnen van het plangebied gebruik maken als broedgebied. Het graslandperceel ten oosten van de watergang is geschikt broedgebied voor (weide)vogelsoorten als Kievit en scholeksters en het struweel is in principe geschikt voor zangvogelsoorten, zoals merel of winterkoning. Deze soorten zijn alle uitsluitend tijdens de broedtijd beschermd.

Tevens werden de eerste wintergasten van het jaar waargenomen. Op het water rustten kraakenden en grauwe ganzen en ook groepen kolganzen kwamen op het meer rusten. Ten tijde van het veldbezoek waren ongeveer 100 tot 200 ganzen aanwezig. Hier wordt verder op in gegaan in paragraaf 2.8 Gebieden.

- Er bevinden zich geen jaarrond beschermde nesten in (de omgeving van) het plangebied. Effecten op deze vogelsoorten kunnen worden uitgesloten
- Wel kunnen in het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden vogelsoorten tot broeden komen, waarvan de nesten alleen tijdens het broedseizoen beschermd zijn.

2.3 Vissen

Onder de Wnb kent een beperkt aantal vissoorten een wettelijke bescherming, waaronder de **grote modderkruiper**. Deze leeft in stilstaand tot zeer langzaam stromend, ondiep water met een goed ontwikkelde modderlaag en een structuurrijke vegetatie. Deze kenmerken bevinden zich niet in de Panhuyspoel, maar wel in de naastgelegen brede watergang, de Panhuysvaart. De sloot is matig voedselrijk, heeft een goed ontwikkelde onderwater- en oevervegetatie.

Tevens is het voorkomen van de soort bekend vanuit de directe omgeving in de Alde Feanen (NDFF).

- De aanwezigheid de **grote modderkruiper** kan niet op voorhand worden uitgesloten op grond van de aard en (vegetatie)structuur in de watergangen.

2.4 Amfibieën

Binnen het plangebied kunnen verschillende soorten beschermde soorten amfibieën voorkomen. Een deel hiervan heeft een vrijstelling voor schade indien er sprake is van ruimtelijke ontwikkelingen, dit zijn soorten al zoals bruine kikker of gewone pad. Overigens betekent een vrijstelling geen vrijbrief voor het doden van dieren. Hier zijn enkele voorwaarden aan verbonden, waaronder de zorgplicht (zie Bijlage I).

Naast beschermde amfibiesoorten met provinciale vrijstelling wordt binnen het plangebied tevens **heikikker** verwacht, waarvoor geen vrijstelling geldt. Behalve dat deze soort veelvuldig voorkomt in de naastgelegen Alde Feanen, is ook een waarneming bekend van de Panhuyspoel zelf uit 2009 (NDFF). Met name de kleine dwarsslootjes haaks op de Panhuysvaart zijn marginaal geschikt voor deze beschermde soort, maar omdat de heikikker veelvuldig in de Alde Feanen voorkomt is het zeer aannemelijk dat hij ook zijn leefgebied in de omliggende sloten heeft.

- De aanwezigheid de **heikikker** kan niet op voorhand worden uitgesloten op grond van de kenmerken van de watergangen, alsmede door de veelvuldige aanwezigheid van de soort in de directe omgeving van het plangebied.

2.5 Reptielen

Het plangebied valt buiten het verspreidingsgebied van de meeste onder de Wnb beschermde soorten reptielen, behalve de ringslang die sporadisch wordt waargenomen in en rond de Alde Feanen. Hoewel het mogelijk is dat deze soort zich in en langs de Panhuysvaart voortbeweegt, worden er geen vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soort verwacht. Er zijn geen mogelijke broeihopen aanwezig en voor overwintering is het gebied te nat. Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde reptielensoorten binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van beschermde reptielen kan op voorhand worden uitgesloten op grond van de gebiedskenmerken.

2.6 Ongewervelden

In de Alde Feanen bevindt zich een stabiele populatie van de **gevlekte witsnuitlibel** (NDFF); een soort die is opgenomen op tabel IV van de Habitatrichtlijn en in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hoewel geen waarnemingen bekend zijn vanuit de Panhuyspoel of -vaart, kan op basis van de habitatkenmerken het voorkomen van deze soort hier niet worden uitgesloten. De soort komt voor in matig voedselrijk water, met een rijke vegetatiestructuur. Deze zijn beide aanwezig in de Panhuysvaart en de dwarsslootjes en gezien de korte afstand ten opzichte van de reeds bestaande populatie kan de soort niet op voorhand worden uitgesloten.

De dichtstbijzijnde vindlocatie van de gestreepte waterroofkever is nabij de Veenhoop, op ongeveer 5 kilometer. Op basis van het verspreidingsgebied verwachten wij niet dat de soort zich bevindt in de Panhuyspoel of -vaart. Ook andere beschermde ongewervelden dan de gevlekte witsnuitlibel worden niet verwacht.

De meeste onder de Wnb beschermde soorten ongewervelden, zoals dagvlinders, libellen of (water)kevers hebben zeer specifieke habitateisen die vooral in natuurgebieden worden gevonden. Deze kenmerken zijn hier niet aanwezig. Negatieve effecten op deze soorten ten gevolge van de voorgenomen werkzaamheden kunnen derhalve worden uitgesloten.

- De aanwezigheid de **geflekte witsnuitlibel** kan niet op voorhand worden uitgesloten op grond van de kenmerken van de watergangen, alsmede vanwege de nabije populatie in de Alde Feanen.

2.7 Zoogdieren

2.7.1 *Vleermuizen*

Het is mogelijk dat de Panhuysvaart dienst doet als vliegroute voor **water- en/of meervleermuis** naar de poel, die op zijn beurt waarschijnlijk dient als foerageergebied. De poel als foerageergebied blijft intact, aangezien het water en de oevers niet of nauwelijks wijzigen qua kenmerken. De vaart daarentegen kan fungeren als een belangrijke route naar het foerageergebied. Als door de afgravingswerkzaamheden de Panhuysvaart afgesloten wordt, ofwel door fysieke blokkades zoals zandbulten, hekken, of anderszins, of wel door het gebruik van verlichting, kan het zijn dat een belangrijke vliegroute wordt doorsneden. Als dit gebeurt, kan, al dan niet tijdelijk, een verlies van functionaliteit ontstaan van de verblijfplaatsen van de betreffende vleermuizen, of kunnen deze zelfs ongeschikt worden.

De bomen aan de zuidwestzijde van de poel en ook de overige boomopslag langs de oevers zijn niet geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Deze zijn te jong en te vitaal om over goede holtes te kunnen beschikken en zijn dan ook niet aangetroffen. Daarmee wordt het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand uitgesloten.

2.7.2 *Waterspitsmuis*

De oevers en de oeverzone van de Panhuyspoel zijn niet geschikt voor de beschermde **waterspitsmuis**. Hoewel het water zeer helder is, bevindt zich in het water weinig onderwatervegetatie. Hier en daar loopt wat riet het water in, maar dat is niet voldoende om ook in het water voldoende dekking te bieden. Het water van de Panhuysvaart daarentegen bevat een ruime hoeveelheid oever- en onderwatervegetatie. En hoewel het water niet zo helder is als de poel, is het doorzicht wel goed. Tevens bevindt zich op de oever een redelijk ruige vegetatie en bevat het water naar verwachting voldoende macrofauna om te dienen als voedsel voor deze soort. Tevens is de soort uit de omgeving goed bekend (NDFF). Het voorkomen van de waterspitsmuis kan niet op voorhand worden uitgesloten.

2.7.3 *Marterachtigen*

Steen- of boommarter

Er werden uitwerpselen aangetroffen van een marterachtige. Het is vermoeden is een boom- of steenmarter; dit is aan de hand van de uitwerpselen niet vast te stellen. Een (mogelijkheid

voor) een vaste verblijfplaats van een van beide soorten werd echter niet aangetroffen. Voor boommarter werden geen geschikte holtes in bomen of in de grond waargenomen en ook voor steenmarter werden geschikte takkenbulten, bebouwing of andere geschikte locaties niet waargenomen. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het plangebied dus onderdeel van het foerageergebied. In de omgeving blijft voldoende vergelijkbaar foerageergebied over.

Otter

De otter wordt sinds een aantal jaren veelvuldig waargenomen in de Alde Feanen. Ook zijn er meerdere waarnemingen direct buiten het natuurgebied. Tijdens het veldbezoek werd een school jonge vis in het heldere water van de Panhuyspoel waargenomen, wat duidt op voedsel voor de otter. Het heldere water van de poel biedt uitstekend jachtbiotoop voor deze soort. De zuidoostelijke oever van de poel, die zal worden afgegraven is afgespeurd op prenten of spraints, maar deze werden niet aangetroffen. Ook wordt niet verwacht dat de lage oever ter plaatse geschikt is om een voortplantingshol te huisvesten. Het is aannemelijk dat de poel dient als foerageergebied voor de otter, maar deze zal door de werkzaamheden maar beperkt worden aangetast en bovendien is er genoeg alternatief foerageergebied rondom het plangebied aanwezig. Daarnaast functioneert het plangebied niet als vaste rust- of verblijfplaats van de soort.

2.7.4 Overige zoogdieren

Binnen het plangebied kunnen andere beschermde zoogdiersoorten voorkomen, zoals enkele (spits)muizensoorten of kleine roofdieren zoals wezel en hermelijn. Echter, voor schade aan deze soorten geldt een vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen (zie Bijlage I).

- Vermeden moet worden, dat de Panhuysvaart als (eventuele) vliegroute voor **water- of meervleermuis** wordt afgesloten.
- Het voorkomen van de **waterspitsmuis** kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de **steen- of boommarter of otter** wordt niet verwacht.
- Tevens komen naar alle waarschijnlijkheid **andere beschermde zoogdiersoorten** voor waarvoor een provinciale vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht (zie Bijlage I).

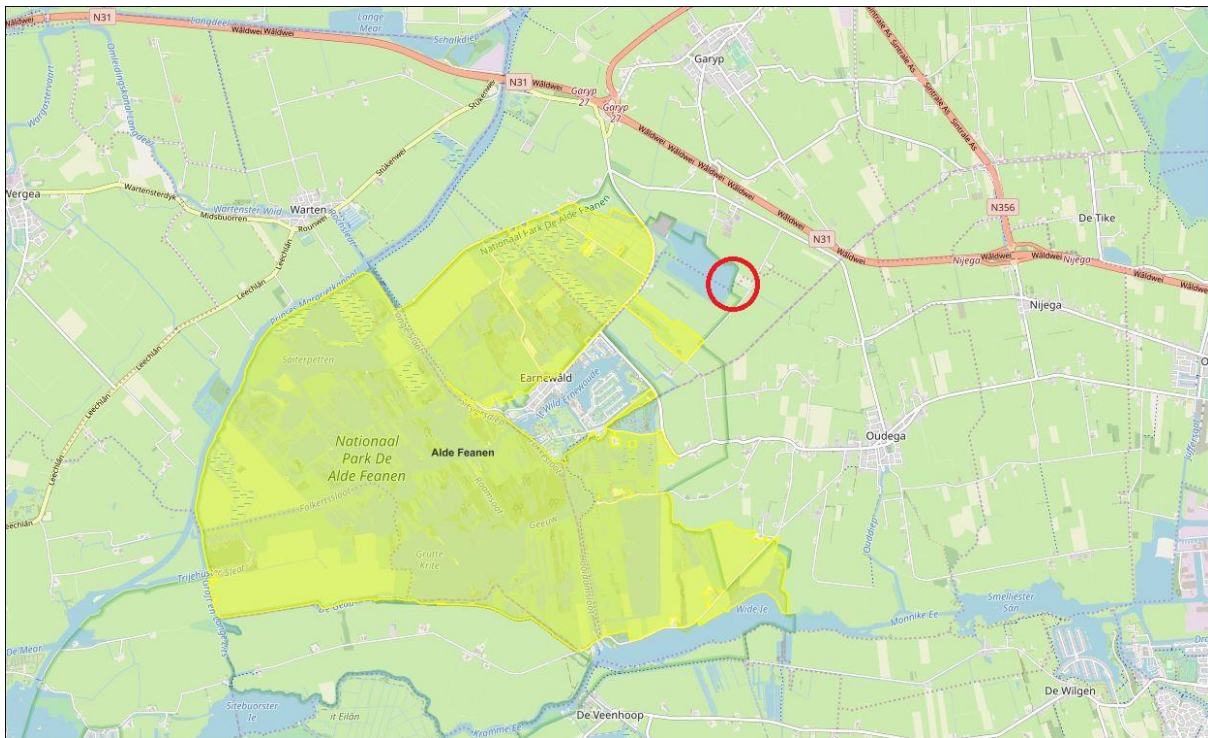
2.8 Natura 2000

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Wel ligt het op slechts enkele honderden meters van Natura 2000-gebied de Alde Feanen (figuur 2.1). De Alde Feanen is een Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Het is aangewezen voor broedvogels, overwinterende groepen ganzen, en verscheidene habitattypen en -soorten.

Tijdens het veldbezoek werden reeds de eerste groepen ganzen en eenden waargenomen die invlogen en rustten op het meer. Ook kunnen vissoorten als rivierdonderpad en grote en kleine modderkruiper, alsook de gevlekte witsnuitlibel (alle soorten waarvoor het gebied o.a. is aangewezen) niet worden uitgesloten in het af te graven gebied. Hoewel de Panhuyspoel niet

binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied ligt kan het zijn dat de werkzaamheden effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen binnen het gebied.

- Het plangebied ligt op korte afstand van het Natura 2000-gebied **Alde Feanen**.
- Vanuit het m.e.r.-besluit van 13 februari 2014 is geconcludeerd dat geen significant negatieve effecten worden verwacht op de instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het gebied is aangewezen.
- Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

Figuur 2.2. Ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van het nabijgelegen Natura 2000-gebied Alde Feanen (geel). Bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000.

2.9 Houtopstanden

Er is geen sprake van de verwijdering van houtoppervlakten en/of bomenrijen bij de voorgenomen werkzaamheden. Een meld- en herplantplicht is derhalve niet aan de orde.

- Er is geen sprake van de verwijdering van houtoppervlakten en/of bomenrijen bij de voorgenomen werkzaamheden. Een meld- of herplantplicht is niet van toepassing.

2.10 Overige gebiedsbescherming (niet Wnb)

EHS/NNN

Het af te graven gebied ligt binnen de begrenzing van de EHS, zoals zichtbaar is in figuur 2.3. Het is aangewezen als EHS overige natuur. De bestemming van het gebied zal ook na de ingreep blijven bestaan als EHS, maar zal veranderen in EHS water. In de m.e.r.-beoordeling door de FUMO welke is afgegeven op 13 februari 2014, met het kenmerk 2014-FUMO-0000145, is aangegeven dat hoewel een deel van de droge EHS zal veranderen naar natte EHS, er netto

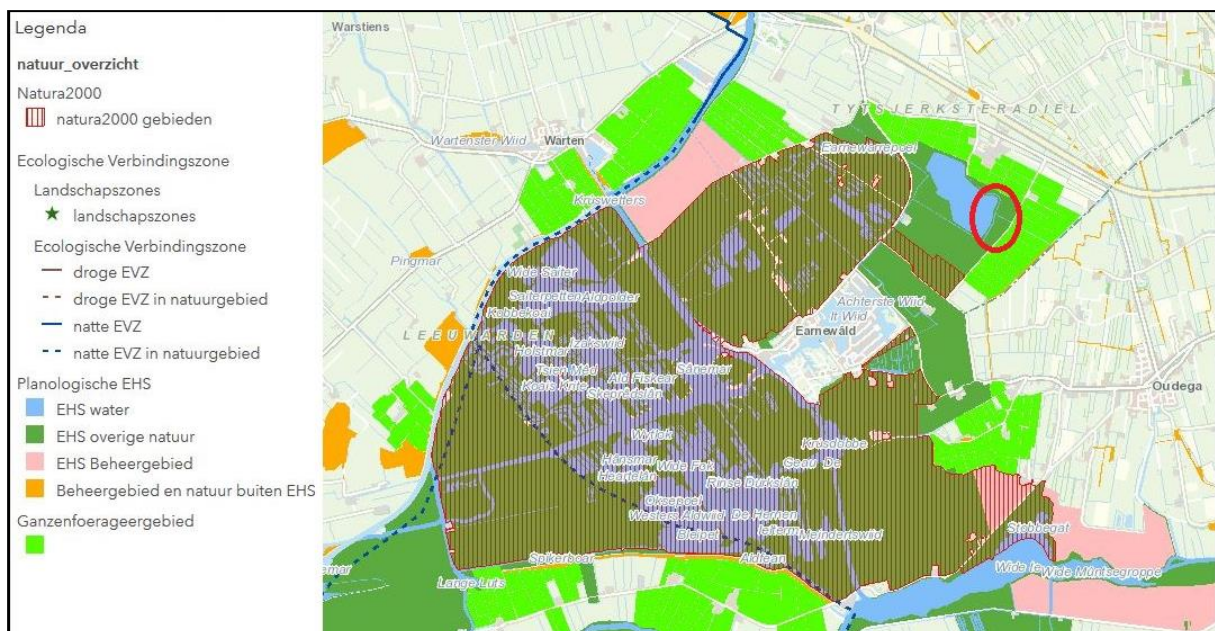
geen afname zal plaatsvinden van de oppervlakte EHS. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

Ganzenfoerageergebied

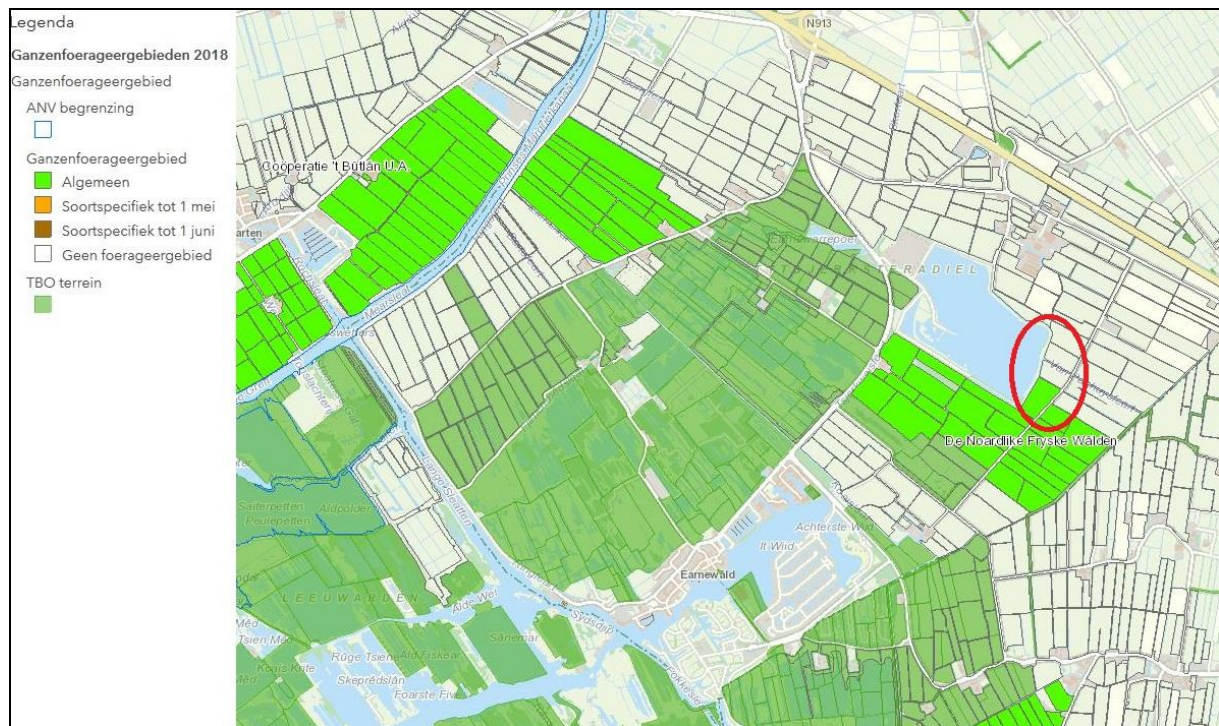
De af te graven weilanden zijn tevens deels aangewezen als ganzenfoerageergebied (www.fryslan.nl). Of de weilanden ook als zodanig door ganzen wordt gebruikt is niet bekend. In hetzelfde m.e.r.-besluit is vermeld dat er voldoende ganzenfoerageergebied over blijft. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

Weidevogelgebied

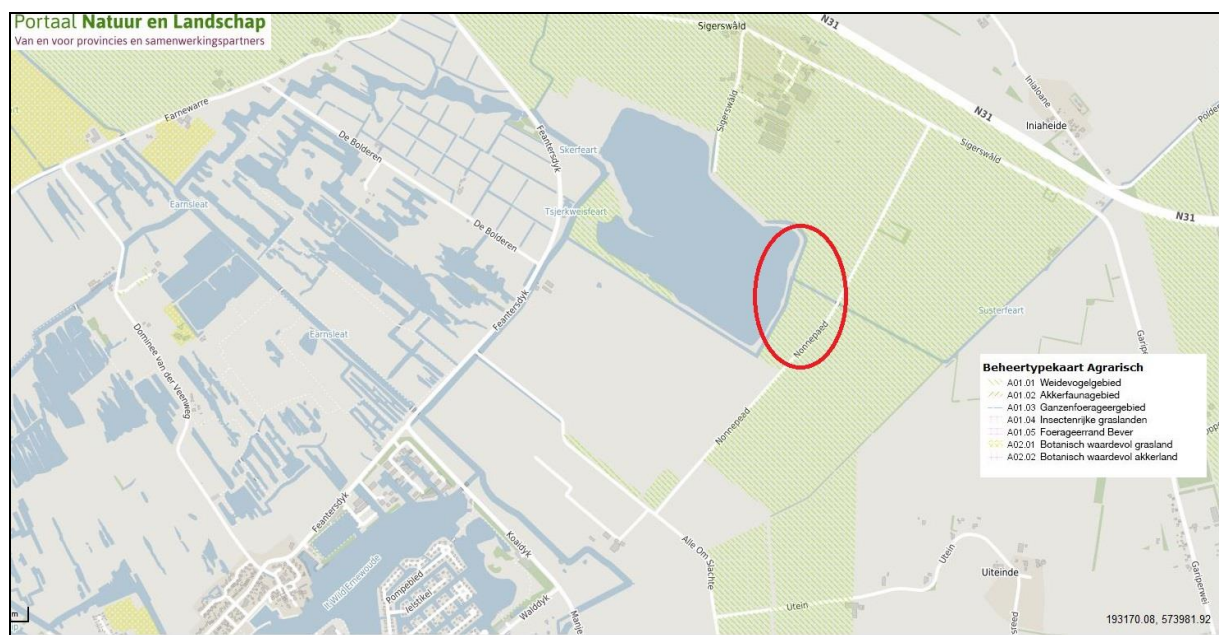
Ook zijn de weilanden onderdeel van daarvoor aangewezen weidevogelgebied (www.bij12.nl). Of de weilanden ook als zodanig door weidevogels wordt gebruikt is niet bekend. Volgens het m.e.r.-besluit ligt het gebied in een reeds verstoord gebied, waardoor er al niet of nauwelijks gebruik van wordt gemaakt door weidevogels. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

Figuur 2.3. Ligging van het plangebied binnen de EHS (rode cirkel). Bron: www.fryslan.nl

Figuur 2.4. De rode cirkel laat zien dat het plangebied deels gelegen is binnen ganzenfoerageergebied. Bron: www.fryslan.nl

Figuur 2.5. De rode cirkel laat zien dat het plangebied gelegen is binnen weidevogelgebied. Bron: www.fryslan.nl

- De aard van het plangebied zal veranderen van “EHS overige natuur” naar “EHS water”, maar netto verandert er niks. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.
- Het plangebied is deels onderdeel van ganzenfoerageergebied. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.
- Het plangebied is onderdeel van weidevogelgebied. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

- Bovenstaande conclusies zijn getrokken op basis van het m.e.r.-besluit van 13 februari 2014 met het kenmerk 2014-FUMO-0000145.

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus, en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

Tabel 4.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art. 3.1	Art. 3.5	Art. 3.10	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Algemene broedvogels	Mogelijk	X	X			Werken buiten broedtijd of ongeschikt maken (en houden) ruim voor het broedseizoen.
Vissen	Grote modderkruiper	Mogelijk			X		Nader onderzoek
Amfibieën	Heikikker	Mogelijk		X			Nader onderzoek
Ongewervelden	Gevlekte witsnuitlibel	Mogelijk		X			Nader onderzoek
Zoogdieren	Waterspitsmuis	Mogelijk			X		Nader onderzoek
	Vleermuizen (vliegroue)	Mogelijk		X			Nader onderzoek
Divers	Divers	Ja			X	X	Zorgplicht

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

3.2.1 Vogels

Binnen het plangebied en/of de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen enkele algemeen voorkomende vogels tot broeden komen (§2.2). Alle broedgevallen zijn beschermd onder de Wnb. Met de meeste broedvogels kan relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de werkzaamheden buiten de broedtijd uit te voeren en/of wanneer concrete broedgevallen aanwezig zijn. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode 15 maart tot en met 15 juli aangehouden. Het broedseizoen is echter afhankelijk van weersomstandigheden en kan zowel eerder als later beginnen, dan wel eindigen. Van belang is dat elk broedgeval beschermd is tot de jongen zelfstandig zijn uitgevlogen. Wanneer het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, kan het gebied waar de werkzaamheden plaatsvinden ruim voor het broedseizoen ongeschikt worden gemaakt (en gehouden) voor broedvogels. Het plangebied moet dan wel direct voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden door een ter zake kundige worden gecontroleerd. Indien sprake blijkt van broedgevallen dan kan worden gekeken of locatiespecifieke maatregelen mogelijk zijn dan wel moeten de werkzaamheden worden uitgesteld tot er geen sprake meer is van broedgevallen.

3.2.2 *Grote modderkruiper*

Bij het afgraven van de percelen ten oosten van de Panhuyspoel, zullen de bestaande watergang en de daarop haaks gelegen dwarsslotjes verdwijnen. Met name deze slotjes zijn geschikt als paaiplekken voor de grote modderkruiper, maar ook (in mindere mate) kan de grote modderkruiper voorkomen in de Panhuysvaart. Bij het afgraven zou dan vast leefgebied van de grote modderkruiper verdwijnen. Om dit vast te stellen of uit te sluiten is het nodig om een nader onderzoek uit te voeren. Het is gebleken dat detectie van eDNA (environmental DNA) de meest betrouwbare methode is. Dit kan jaarrond worden uitgevoerd, maar de meest betrouwbare periode is in de actieve periode van de grote modderkruiper, zolang de watertemperatuur zich boven de 10°C bevindt.

3.2.3 *Heikikker*

Als het gebied ten oosten van de poel wordt afgegraven, zal net als bij grote modderkruiper, mogelijk leefgebied van de heikikker verdwijnen. De poel is niet of minder geschikt als leefgebied voor deze soort, waarmee leefgebied van de heikikker zal verdwijnen als de dwarsslotjes verdwijnen. Om zekerheid te verkrijgen over het voorkomen van deze soort in het af te graven gebied is nader onderzoek nodig. De meest betrouwbare methode is door in het vroege voorjaar, bij aanvang van het voorplantingsseizoen het gebied te onderzoeken. Er worden dan twee bezoeken gebracht in de korte periode dat de mannetjes roepen. Het geluid is onmiskenbaar voor de soort en goed te lokaliseren. Deze periode ligt rond eind maart, begin april en is sterk afhankelijk van het weer. Het is ook mogelijk om dit onderzoek uit te voeren met eDNA, maar dan wel uitsluitend als de heikikker zich in het water bevindt en niet in de landfase. De geschikte periode ligt daarmee tussen eind maart en half juni.

3.2.4 *Gevlekte witsnuitlibel*

De gevlekte witsnuitlibel wordt niet in de poel verwacht, maar kan wel voorkomen in de Panhuysvaart en de dwarsslotjes, als overloop van de gevestigde populatie in de Alde Feanen. Door het afgraven van het gebied zou het kunnen zijn dat vast leefgebied van deze soort verdwijnt. Om hier meer zekerheid over te verkrijgen is nader onderzoek nodig. Dit kan worden uitgevoerd met twee verschillende methodes. Het is mogelijk om dit uit voeren met behulp van eDNA, aangezien de larve van de gevlekte witsnuitlibel ongeveer twee jaar in het water leeft. Gedurende de periode dat de watertemperatuur boven de 10°C ligt, kan eDNA altijd worden uitgevoerd. Ook is het mogelijk om in de vliegtijd van de gevlekte witsnuitlibel volwassen dieren op te sporen. Deze vliegtijd ligt in mei-juni.

3.2.5 *Waterspitsmuis*

Bij het afgraven van de waterplas is het mogelijk dat er vast leefgebied van de waterspitsmuis verloren gaat ter plaatse van de Panhuysvaart en de dwarsslotjes hiervan. Om hier zekerheid over te verkrijgen, is nader onderzoek nodig. Dit gebeurt bij de waterspitsmuis met behulp van inloopvallen. Dit zijn aluminium vallen waarmee muizen levend worden gevangen en na determinatie weer worden vrijgelaten. De beste periode in het jaar hiervoor is als de aantallen muizen het hoogst zijn. Dat is in het najaar, wanneer de nieuwe aanwas van het voorjaar en de zomer volwassen is en de winter nog geen slachtoffers heeft geëist. Daarmee ligt de optimale periode tussen eind augustus en begin december, waarbij het 's nachts nog niet te koud mag zijn.

3.2.6 *Vleermuizen*

De Panhuysvaart is geschikt als vliegroute voor water- en meervleermuis. Aan de vaart verandert niets, maar als door de werkzaamheden deze doorgaande route wordt geblokkeerd, kan het zijn dat deze route ongeschikt wordt. Hierdoor kan een (belangrijk) foerageergebied onbereikbaar worden, waardoor verblijfplaatsen ook ongeschikt kunnen worden, als deze geen aansluiting meer hebben op goed foerageergebied. De route zou fysiek kunnen worden

afgesloten, door bijvoorbeeld zandbulten, maar ook verlichting kan een route ongeschikt maken. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als na zonsondergang met verlichting wordt gewerkt. Deze effecten zijn relatief eenvoudig te voorkomen. Enerzijds door ervoor te zorgen dat de route open blijft naar de poel toe en anderzijds door ervoor te zorgen dat er geen verlichting uitstraalt over de vaart.

Indien de wens blijft bestaan om hier geen rekening mee te hoeven houden, kan ervoor gekozen worden om nader onderzoek te laten uitvoeren naar het voorkomen van een vaste vliegroute. Indien daaruit blijkt dat de vaart niet in gebruik is als route, zijn geen maatregelen nodig en kan gewoon gewerkt worden. Als uit het nader onderzoek blijkt dat de vaart wel in gebruik is, moeten alsnog dezelfde mitigerende maatregelen in acht worden genomen zoals hierboven besproken. Nader onderzoek naar vliegroutes vindt plaats aan de hand van minstens twee bezoeken tussen half mei en 1 oktober, waarbij minstens één bezoek wordt gebracht tussen 15 mei en 15 juli en er 8 dagen tussen twee bezoeken zitten.

3.2.7 *Zorgplicht*

Er kunnen enkele soorten voorkomen in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt in geval van schade aan deze soorten (bv bastaardkikker, bruine kikker, veldmuis, bosspitsmuis enz.). De zorgplicht van de Wnb (art. 1.11) schrijft echter ook voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door altijd zo te werken, dat dieren kunnen ontsnappen en/of deze te verplaatsen naar een geschikt biotoop in de directe omgeving (bijvoorbeeld amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland. Mits eventuele aangetroffen dieren de kans krijgen om te vluchten en eventuele aangetroffen dieren worden verplaatst naar een plek in de omgeving die niet onder invloed staat van werkzaamheden, wordt voldaan aan de zorgplicht. Voor de voorwaarden waaraan de vrijstellingen moeten voldoen in het kader van de soorten waarvoor een vrijstelling geldt, wordt verwezen naar Bijlage I.

3.2.8 *Gebiedsbescherming – Natura 2000*

Het plangebied ligt op zeer korte afstand (enkele honderden meters) van het Natura 2000-gebied Alde Feanen. De Alde Feanen is aangewezen voor meerdere soorten die ook hun heil in of in de buurt van de Panhuyspoel bevinden. Hierbij wordt gedacht aan overwinterende vogels (ganzen en eenden) die rusten op het water van de poel, maar ook aan soorten als grote- en kleine modderkuiper, rivierdonderpad en gevlekte witsnuitlibel. Als deze soorten ook gebruik maken van de delen die buiten de begrenzing van het plangebied liggen, is er sprake van externe werking. In dat geval is het mogelijk dat de voorgenomen activiteiten negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten waarvoor de Alde Feanen is aangewezen. Vanuit het m.e.r.-besluit van 13 februari 2014 is geconcludeerd dat geen significant negatieve effecten verwacht op de instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het gebied is aangewezen. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

3.2.9 *Houtopstanden*

Er is geen sprake van de verwijdering van houtoppervlakten en/of bomenrijen bij de voorgenomen werkzaamheden. Een meld- en herplantplicht is derhalve niet aan de orde.

3.2.10 Overige gebiedsbescherming

Voor wat betreft de EHS verandert de aard van EHS overige natuur naar EHS water. De provincie Fryslân kan helderheid verschaffen over het wel of niet toetsen van deze verandering.

Ook ligt het plangebied binnen aangewezen ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Ook hier is het aan de provincie Fryslân hoe hiermee wordt omgegaan. Wij raden aan hier met hen contact over op te nemen.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Op basis van de hierboven genoemde effectbespreking volgt hieronder een overzicht van de vervolgstappen die wij aanbevelen in het geval van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied.

- **Vogels:** werken buiten de broedtijd (grofweg 15 maart-15 juli) óf plangebied ongeschikt maken (en houden) voor broedvogels door dit ruim voor het broedseizoen kort te maaien. In het laatste geval broedvogelcheck voorafgaand aan het ongeschikt maken.
- **Grote modderkruiper:** Uitvoeren nader onderzoek met behulp van eDNA. Jaarrond mogelijk, maar het beste in de actieve periode als de watertemperatuur boven de 10°C is. **Reed uitgevoerd → Niet aanwezig.**
- **Heikikker:** Uitvoeren nader onderzoek door twee bezoeken in de periode van de koren eind maart, of met behulp van eDNA tussen eind maart en half juni. **Reeds uitgevoerd → Niet aanwezig.**
- **Gevlekte witsnuitlibel:** Uitvoeren nader onderzoek door twee bezoeken in de vliegtijd in mei-juni, of met behulp van eDNA tussen eind maart en november. **Reeds uitgevoerd → niet aanwezig.**
- **Waterspitsmuis:** Uitvoeren nader onderzoek met behulp van inloopvallen, in de periode tussen augustus en eind november, mits de nachttemperaturen niet onder het vriespunt komen. **Reeds uitgevoerd → Niet aanwezig.**
- **Vleermuizen:** Open houden doorgang van Panhuysvaart naar de Panhuyspoel, zodat deze geschikt blijft als vliegroute. Anders uitvoeren nader onderzoek door middel van twee bezoeken tussen 15 mei en 1 oktober.
- **Licht beschermde en vrijgestelde soorten:** Het naleven van de zorgplicht.
- **Gebiedsbescherming:** In het m.e.r.-besluit van 13 februari 2014, wordt geconcludeerd dat geen negatieve effecten te verwachten zijn. Of een actualisering van deze toetsing al dan niet noodzakelijk is, is aan het bevoegd gezag, de provincie Fryslân.

4 RESULTATEN NADER ONDERZOEK

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het nader onderzoek gedeeld. Het gaat hierbij specifiek om de soorten heikikker, gevlekte witsnuitlibel en grote modderkruiper. De resultaten met betrekking tot het nader onderzoek naar de aanwezigheid van waterspitsmuis zijn reeds in januari 2019 gedeeld a.d.h.v. een briefrapportage.

4.2 eDNA-onderzoek

De aanwezigheid van de heikikker, gevlekte witsnuitlibel en grote modderkruiper is onderzocht aan de hand van eDNA. Hiervoor is één watermonster verzameld over het deel van de Panhuysfeart dat tussen het Nonnepaed en de Panhuyspoel ligt (zie figuur 4.1.). Dit monster is verzameld door verspreid over dit specifieke deel van de vaart twintig schepjes water te verzamelen welke samen één watermonster van een liter vormen. Dit monster is vervolgens gefilterd, waarna het filter is gecontroleerd op de aanwezigheid van DNA van bovengenoemde soorten. Het monster testte voor alle drie de soorten negatief. Op basis hiervan kan worden uitgesloten dat deze soorten in het plangebied voorkomen.

Figuur 4.1.: Het monster voor de analyse van het eDNA onderzoek is verzameld langs de Panhuysfeart (rode streep).

5 LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Natuur van Nederland 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Bronnen internet

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

Planologische Ecologische Hoofdstructuur kaart provincie Fryslân:

<http://fryslan.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=eb4e12aa6eea4591af7cof48ef6def54&extent=120990,533762,221778,617075,28992>

Ravon

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

Sovon:

<https://www.sovon.nl/nl>

Synbiosys Alterra kaartenmachine Natura 2000-gebieden:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Verspreidingsatlas planten FLORON:

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

5.1 Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten provincie Fryslân

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6515.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming provincie Fryslân.

Zoogdieren	Amfibieën
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Steenmarter	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen, niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. in het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig. Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de organisatie gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

5.2 Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is aangewezen.

5.3 Wnb Houtopstanden

Ook de bescherming van arealen bos en houtopstanden valt onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

5.4 NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

